

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ТА ПРОТИДІЯ ЙОГО ПРОЯВАМ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
освітня програма	Публічне управління та адміністрування

Ужгород 2020

УДК 323.28 (076)+

Г 51

Гиря В.І. Міжнародний тероризм та протидія його проявам: навчально-методичні рекомендації (для студентів спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування). Навчально-методична серія «КАФЕДРА»; [Ужгород. нац. ун-т; ф-т суп. наук; Кафедра політології і державного управління). Ужгород, 2020. 28 с.

Розробник:

Гиря Володимир Іванович, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та державного управління,.

Рецензенти:

Климончук Василь Йосипович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Шелемба Михайло Михайлович, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій Ужгородського національного університету

Навчально-методичні рекомендації до курсу
«Адміністративне право в Україні» затверджені на засіданні кафедри
політології і державного управління факультету суспільних наук,
протокол, №9 від 30 червня 2020 року.

Затверджено Вченою радою факультету суспільних наук ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»,
протокол № 1, від 26 серпня 2020 р.

© Володимир Гиря, 2020

© Навчально-методична серія «Кафедра», 2020

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	8
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	15
6. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	17
7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	19
8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	19
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	21

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4	4
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 6	8	8
	Лекції:	
	18	10
	Практичні (семінарські):	
	16	-
Вид підсумкового контролю: Залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: письмовий підсумковий контроль	Самостійна робота:	
	56	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни *«Міжнародний тероризм та протидія його проявам»* є ознайомлення студентів з історичними, політичними, національними та релігійними передумовами виникнення тероризму, глибше зрозуміти суть державного та опозиційного тероризму, усвідомити необхідність об'єднання зусиль світової спільноти в боротьбі з його проявами, скласти уявлення щодо реалізації в практичній діяльності по боротьбі з тероризмом відповідних органів правових норм.

Основними завданнями вивчення дисципліни спецкурсу *«Міжнародний тероризм та протидія його проявам»* є:

- ознайомити студентів з предметом, методикою та специфікою спецкурсу *«Міжнародний тероризм та протидія його проявам»*;
- охарактеризувати історію становлення та основні напрямки розвитку сучасного тероризму;
- розкрити зміст основних категорій курсу;
- проаналізувати основні підходи до дефініцій тероризму та його класифікації;
- висвітлити етапи розвитку міжнародного тероризму ХХ-ХХІ ст.;
- розкрити місце та роль міжнародних та правоохоронних організацій в боротьбі з проявами міжнародного тероризму;
- дати аналіз нормативно-правовим документам, що регламентують діяльність спеціальних та правоохоронних органів по протидії міжнародному тероризму;
- ознайомити студентів із основними нормативно-правовими документами, що регламентують боротьбу з міжнародним тероризмом;
- домогтися розуміння студентами правових чинників забезпечення боротьби міжнародним тероризмом.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- історичні передумови становлення та розвитку міжнародного тероризму;
- соціально-психологічні особливості та середовища формування даного явища;
- типологію та класифікацію сучасного тероризму;
- теоретичні засади тероризму як соціально-політичного явища розвитку суспільства;
- основні методи боротьби з терористичними проявами;

• міжнародні угоди, Закон України про організацію боротьби з міжнародним тероризмом та інші нормативно-правові документи;

вміти:

- аналізувати політичні проблеми існування сучасного тероризму;
- давати характеристику основних течій міжнародного тероризму;
- створювати власне розуміння основних понять і категорій, спираючись на знання їх класичних і сучасних формулювань;
- застосовувати на практиці законодавчу базу по боротьбі з проявами тероризму;
- використовувати отримані знання при проведенні диспутів, “круглих столів”, науковій роботі;

володіти навичками:

- інституційного аналізу основних категорій міжнародного тероризму;
- аналізу Конституції та законів України, міжнародних договорів та нормативно-правових актів держави;
- критичної оцінки причин виникнення та розвитку міжнародного тероризму;
- прогнозування та протидії проявам сучасного тероризму.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- здатність вчитися, самонавчатися та оволодівати сучасними знаннями (ЗК-1);
- здатність працювати в команді та брати на себе відповідальність за виконання поставлених завдань (ЗК-5);
- здатність планувати та управляти часом (ЗК-7);
- здатність виявляти, оцінювати та вирішувати проблеми, враховуючи фактор ризику (ЗК-8);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-9);
- здатність до ефективної міжособистісної взаємодії з представниками різних верств населення (ЗК-12);
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК-15);

2) фахових компетентностей:

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв’язання конфліктів (ФК-1);

- здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів (ФК-2);
- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки (ФК-3);
- здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ (ФК-4);
- здатність здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах з метою прийняття ефективних управлінських рішень (ФК-14);
- здатність розробляти механізми протистояння соціальним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі (ФК-15)

Крім того, вивчення вказаної обов'язкової навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому аналізувати політичні проблеми існування сучасного тероризму; створювати власне розуміння основних понять і категорій, спираючись на знання їх класичних і сучасних формулювань; застосовувати на практиці законодавчу базу по боротьбі з проявами тероризму; критично оцінювати причини виникнення та розвитку міжнародного тероризму; прогнозувати та протидіяти його проявам .

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік
- письмове тестування;
- аналітичне есе;
- аналітичний реферат;
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, написання аналітичного есе, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
3	3	4	4	4	4	4	4		

T1, T2... - теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10
Есе	1	10
Реферат (аналітичне завдання)		
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних принципів складання документів, показати практичні знання в галузі документознавства. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до *«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. *Визначення тероризму та основні підходи до його класифікації*

Історичні аспекти виникнення тероризму. Прояви тероризму в Стародавньому світі та Російський революційний тероризм кінця ХІХ ст. Терористичні акти як привід до початку Першої та Другої світових війн.

Походження терміну “тероризм”. Визначення тероризму в вузькому та широкому сенсі. Насильство як ознака тероризму. Основні підходи до класифікації тероризму. Державний та опозиційний тероризм. Етнічний та релігійний тероризм. Класифікація тероризму з точки зору соціально-політичної спрямованості. Поділ тероризму за сферами дії та за засобами впливу.

Терористичний акт та його види.

Тема 2. *Сутність, витоки та загроза проявів сучасного тероризму*

Державний терор як форма насильства з боку правлячої еліти. Історичні приклади державного тероризму. Тоталітаризм як форма державного тероризму.

Особливості прояву опозиційного тероризму. Суб’єкти та мета політичного тероризму. Поняття бандитського тероризму. Відмінності та схожість бандитизму з тероризмом. Політизація кримінального тероризму. “Тіньове управління” як один з елементів тероризму.

Ядерний тероризм – найбільша сучасна загроза людству. Передумови виникнення ядерного тероризму. Реальні загрози застосування ядерного тероризму 60-90 рр. ХХ ст.. Загроза нападів на ядерні об’єкти.

Загроза застосування біотероризму. Діяльність секти “Аум сенріке”. Проблеми розробки та захисту унікальних біотехнологій.

Розвиток світового інформаційного простору – розширення можливостей терористичної діяльності. Поняття та класифікація інформаційної зброї. Забезпечення безпеки інформаційного середовища.

Тема 3. *Політичні, національні расові та релігійні передумови міжнародного тероризму*

Соціально-політичні аспекти розвитку тероризму в другій половині ХХ ст. Колоніалізм та неокolonіалізм як причини політичного тероризму. Соціальна мотивація політичного тероризму. Протистояння між Заходом та Сходом, НАТО та Варшавським договором. Розвал біполярного системи.

Загострення міжнаціональних конфліктів. Значення расових протиріч для зростання терористичної загрози. Курдська проблема. Терористична організація басків – ЕТА.

Соціально-політична база сучасного тероризму. Релігійна складова міжнародного тероризму. Ірландська республіканська Армія (ІРА). Ірландська республіканська армія тимчасова – ПІРА. Ізраїльсько-палестинський конфлікт. Активізація ісламського фундаменталістського тероризму.

Тема 4. Правий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.

Діяльність правоекстремістських організацій в Європі. Ідеологія неофашизму та націонал-соціалізму. Особливості діяльності організацій правого спрямування.

Правий тероризм в Німеччині. Народно-соціалістичний рух.

Правоекстремістські організації Великобританії. “Національний фронт”.

Правоекстремістські організації Італії. “Арійське братство”. “Загони А.Гітлера”. “Молода Італія”.

Правоекстремістські організації Франції. “Таємна військова організація” – ОАС. “Організація дії проти міжнародного комунізму”.

Тема 5. Лівий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.

Активізація лівого тероризму в Європі в середині 60-х років ХХ ст. Ідеологія лівого тероризму (марксизм, троцькізм, маоїзм, геварізм). Вплив антивоєнного руху на активізацію діяльності лівих терористичних організацій. Причини занепаду лівого тероризму в Європі.

Лівий тероризм в Італії. “Червоні бригади”. “Передова лінія” (“Пріма лінеа”). “Перша лінія”.

Лівий тероризм в Німеччині. Діяльність “Фракції Червоної армії” – РАФ. “Рух 2 червня”.

Організації лівого спрямування Франції. “Пролетарська ліва”. “Пряма дія” (“Аксон директ”).

Особливості лівого тероризму в країнах третього світу.

Тема 6. Особливості національно-визвольного тероризму.

Міжнародна терористична діяльність ісламістів

(кн. ХХ – поч.. ХХІ ст.)

Національно-визвольний тероризм як засіб боротьби окупованих та колонізованих країн. Національно визвольний тероризм кінця ХІХ – середини ХХ ст. Партизанська війна як засіб національно-визвольного тероризму.

Особливості албанського тероризму. Армія визволення Косово. Національно-визвольний тероризм в країнах Латинської Америки та Африки.

Виникнення та розвиток ідеології ісламського фундаменталізму в арабських країнах. Сунітський фундаменталістський рух “Брати мусульмани”(Єгипет). Формування політичного ісламу (ісламізму). Діяльність ваххабітів.

Міжнародна терористична діяльність ісламістів в кінці ХХ – початку ХХІ століття. Звернення ісламських угруповань до студентської молоді. Діяльність ісламістів в країнах Арабського Сходу. “Ісламський джихад”. ХАМАС, “Хезбола”, “Аль-Каїда”.

Намагання арабських країн протидіяти релігійному екстремізму та міжнародному тероризму.

Тема 7. Взаємодія спецслужб та спеціальних органів в боротьбі з міжнародним тероризмом

Діяльність міжнародних організацій в боротьбі з тероризмом. Роль ООН. Резолюція ООН по боротьбі з тероризмом (2006 р.). Міжнародна конференція про боротьбу з фінансуванням тероризму. Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу, вчинена у Відні 3 березня 1980 року. Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 15 грудня 1997 року.

Боротьба з фінансуванням тероризму. Створення ФАТФ та спеціалізованих груп по координації боротьби з тероризмом при Держдепартаменті США та ФБР.

Тема 8. Основні засади боротьби з міжнародним тероризмом в Україні

Закон України “Про боротьбу з тероризмом”. Основні засади, завдання та організація діяльності Антитерористичного центру при СБУ. Координація діяльності правоохоронних органів. Особливості проведення анти терористичної операції. Участь України в діяльності міжнародних організацій по боротьбі з тероризмом.

Боротьба з фінансовими злочинами та відмиванням брудних коштів як запорука протидії міжнародному тероризму.

Протидія тероризму на Сході України особливості проведення АТО та ООС.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1 Визначення тероризму та основні підходи до його класифікації	10	2	2			6		2				10
Тема 2. Сутність, витоки та загроза проявів сучасного тероризму	12	2	2			8		2				10
Тема 3. Політичні, національні расові та релігійні передумови міжнародного тероризму	12	2	2			8						10
Тема 4. Правий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.	10	2	2			6						10
Тема 5. Лівий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.	10	2	2			6		2				10
Тема 6. Особливості національно-визвольного тероризму. Міжнародна терористична діяльність ісламістів (кн. ХХ – поч.. ХХІ ст.)	10	2	2			6						10
Тема 7 Взаємодія спецслужб та спеціальних органів в боротьбі з	10	2	2			6		2				10

* Навчально-методична серія «Кафедра» *

міжнародним тероризмом												
Тема 8. Основні засади боротьби з міжнародним тероризмом в Україні	14	2	2			10		2				10
Модульна контрольна робота	2	2										
Усього годин	90	18	16			56	90	10	-	-	-	80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Визначення тероризму та основні підходи до його класифікації	2	-
2	Сутність, витоки та загроза проявів сучасного тероризму	2	-
3	Політичні, національні расові та релігійні передумови міжнародного тероризму	2	-
4	Правий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.	2	-
5	Лівий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.	2	-
6	Особливості національно-визвольного тероризму. Міжнародна терористична діяльність ісламістів (кн. ХХ – поч.. ХХІ ст.)	2	-
7	Взаємодія спецслужб та спеціальних органів в боротьбі з міжнародним тероризмом	2	-
8	Основні засади боротьби з міжнародним тероризмом в Україні	2	
	Разом	16	-

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Визначення тероризму та основні підходи до його класифікації	6	10
2	Сутність, витоки та загроза проявів сучасного тероризму	8	10
3	Політичні, національні расові та релігійні передумови міжнародного тероризму	8	10

4	Правий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.	6	10
5	Лівий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.	6	10
6	Особливості національно-визвольного тероризму. Міжнародна терористична діяльність ісламістів (кн. ХХ – поч.. ХХІ ст.)	6	10
7	Взаємодія спецслужб та спеціальних органів в боротьбі з міжнародним тероризмом	6	10
8	Основні засади боротьби з міжнародним тероризмом в Україні	10	10
	Разом	56	80

6. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. *Визначення тероризму та основні підходи до його класифікації*

1. Історичні аспекти виникнення тероризму.
2. Дефініція тероризму.
3. Основні підходи до класифікації тероризму.
4. Терористичний акт та його види.

Тема 2. *Сутність, витоки та загроза проявів сучасного тероризму*

1. Державний терор як форма насильства з боку правлячої еліти.
2. Особливості прояву опозиційного тероризму.
3. Відмінності та схожість бандитизму з тероризмом.
4. Ядерний тероризм – найбільша сучасна загроза людству.
5. Поняття та класифікація інформаційної зброї. Забезпечення безпеки інформаційного середовища.

Тема 3. *Політичні, національні расові та релігійні передумови міжнародного тероризму*

1. Соціально-політичні аспекти розвитку тероризму в другій половині ХХ ст.
2. Загострення міжнаціональних конфліктів. Значення расових протиріч для зростання терористичної загрози.
3. Соціально-політична база сучасного тероризму. Релігійна складова міжнародного тероризму.
4. Активізація ісламського фундаменталістського тероризму.

Тема 4. *Правий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.*

1. Діяльність правоекстремістських організацій в Європі. Особливості діяльності організацій правого спрямування.
2. Правий тероризм в Німеччині.

3. Правоекстремістські організації Великобританії.
4. Правоекстремістські організації Італії.
5. Правоекстремістські організації Франції.

Тема 5. Лівий тероризм середини ХХ – початку ХХІ ст.

1. Активізація лівого тероризму в Європі в середині 60-х років ХХ ст.
2. Лівий тероризм в Італії.
3. Лівий тероризм в Німеччині.
4. Організації лівого спрямування Франції.
5. Особливості лівого тероризму в країнах третього світу.

Тема 6. Особливості національно-визвольного тероризму. Міжнародна терористична діяльність ісламістів (кн. ХХ – поч.. ХХІ ст.)

1. Національно визвольний тероризм кінця ХІХ – середини ХХ ст.
2. Національно-визвольний тероризм в країнах Латинської Америки та Африки.
3. Виникнення та розвиток ідеології ісламського фундаменталізму в арабських країнах.
4. Міжнародна терористична діяльність ісламістів в кінці ХХ – початку ХХІ століття.
5. Намагання арабських країн протидіяти релігійному екстремізму та міжнародному тероризму.

Тема 7. Взаємодія спецслужб та спеціальних органів в боротьбі з міжнародним тероризмом

1. Діяльність міжнародних організацій в боротьбі з тероризмом. Роль ООН.
2. Міжнародно-правові документи по протидії тероризму.
3. Боротьба з фінансуванням тероризму.
4. Створення ФАТФ та спеціалізованих груп по координації боротьби з тероризмом.

Тема 8. Взаємодія спецслужб та спеціальних органів в боротьбі з міжнародним тероризмом

1. Закон України “Про боротьбу з тероризмом”.
2. Координація діяльності правоохоронних органів по протидії міжнародному тероризму.
3. Участь України в діяльності міжнародних організацій по боротьбі з тероризмом.
4. Протидія тероризму на Сході України особливості проведення АТО та ООС.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «*Міжнародний тероризм та протидія його проявам*» носить самостійний характер виконання окреслених завдань і тематично охоплює загальне змістовне навантаження з навчального курсу. Індивідуальне завдання студента виконується під час 2 модулю і може бути оцінене максимально у 20 балів. Воно включає виконання аналітичного завдання за визначеною темою і може включати *наступні завдання*:

1. Конспект із теми за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно.
2. Есе або реферат з окремої теми, питання або вузької проблематики, яку студент узгоджує з викладачем.
3. Бібліографічний опис з конкретної теми або окремого питання.
4. Підготовку та захист електронної презентації з окремого питання.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історичні аспекти виникнення тероризму.
2. Дефініція тероризму та основні підходи до класифікації..
3. Терористичний акт та його види.
4. Державний терор як форма насильства з боку правлячої еліти.
5. Особливості прояву опозиційного тероризму.
6. Відмінності та схожість бандитизму з тероризмом.
7. Значення расових протиріч для зростання терористичної загрози.
8. Соціально-політична база сучасного тероризму.
9. Релігійна складова міжнародного тероризму.
10. Ірландська республіканська Армія (ІРА).
11. Активізація ісламського фундаменталістського тероризму.
12. Діяльність правоекстремістських організацій в Європі.
13. Правий тероризм в Німеччині.
14. Правоекстремістські організації Великобританії.
15. Правоекстремістські організації Італії.
16. Правоекстремістські організації Франції.
17. Активізація лівого тероризму в Європі в середині 60-х років ХХ ст.
18. Лівий тероризм в Італії.
19. Лівий тероризм в Німеччині.
20. Організації лівого спрямування Франції.
21. Особливості лівого тероризму в країнах третього світу.

22. Національно-визвольний тероризм як засіб боротьби окупованих та колонізованих країн.
23. Національно-визвольний тероризм в країнах Латинської Америки та Африки.
24. Виникнення та розвиток ідеології ісламського фундаменталізму в арабських країнах.
25. Міжнародна терористична діяльність ісламістів в кінці ХХ – початку ХХІ століття.
26. Намагання арабських країн протидіяти релігійному екстремізму та міжнародному тероризму.
27. Діяльність міжнародних організацій в боротьбі з тероризмом.
28. Міжнародна конференція про боротьбу з фінансуванням тероризму.
29. Боротьба з фінансуванням тероризму.
30. Закон України “Про боротьбу з тероризмом”.
31. Координація діяльності правоохоронних органів по протидії тероризму.
32. Участь України в діяльності міжнародних організацій по боротьбі з тероризмом.
33. Боротьба з фінансовими злочинами та відмиванням брудних коштів як запорука протидії міжнародному тероризму.
34. Протидія тероризму на Сході України особливості проведення АТО та ООС.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акопов В. Міжнародний тероризм // Людина і світ. – 2003 – серп. – вер. – № 8-9. - С. 24-27.
2. Антипенко В. Борьба с современным терроризмом: международно-правовые подходы. – К.: „ЮНОНА-М”, 2002.-723 С.
3. Антипенко В. Поняття тероризму (кримінально правові визначення) // Право України. – 1999. – № 2. – С. 92-95.
4. Бабієва А. Катастрофогенний чинник політичного насилля // Політичний менеджмент. – 2004. - № 3 (6). –С. 163-171.
5. Баранов А. Терроризм и гражданское мученичество в Европейской политической культуре Нового и Новейшего времени // Общественный науки и современность. – 2004. – № 1. – С. 77-78.
6. Бардін О. Геокультуropolітична складова тероризму // Людина і політика. – 2002. – № 6 (24). – С. 89-106.
7. Бардін О. Насильство, війна, тероризм як способи розв'язування конфліктної ситуації: політичний аналіз сутності понять // Людина і політика. – 2003. – №5. – С. 83-94.
8. Бардін О. Передісторія і генезис тероризму // Людина і політика. – 2004. – №2. – С. 130-143.
9. Бодрук О. Теракт матиме резонансний характер // Віче. – 2002. - №1. – С. 50-52
10. Бодрук О. Фактор сили у сучасному світі. Геополітичні зміни сучасної міжнародної безпеки після трагічних подій 11 вересня 2001 р. // Політика і час. – 2002. - №3. – С. 57-67.
11. Будницький О.В. Терроризм глазами историка. Идеология терроризма // Вопросы философии. – 2004 - №5. – С. 3-20.
12. Бушанський В. Бердяєвська критика демократії і політичний тероризм // Людина і політика. – 2002. - №2. – С. 110-128.
13. Волкова Г. Баскский терроризм и политика регионального автономизма в Испании // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. - №2. – С. 93-97.
14. Волковинський Р. Революційний тероризм в Російській імперії у ХІХ ст. і Україна // Історія України. – 2001. - №19. – С. 1-4.
15. Гармашов І. Актуальні питання класифікації сучасного тероризму // Політичний менеджмент . – 2005.- № 6 (15). – С. 147-154.
16. Гоголицын Ю. Спонсоры джихада. – М.: Изд-во ЭКСМО, Изд-во Яуза, 2003. – 480 с., илл.
17. Губарев О. Тайны воздушного терроризма. – М.: Вече, 2002. – 320 с., илл. (16 с.) (Военные тайны XX века)

18. Даазе К. Тероризм – поняття, теорії та стратегії протидії // Незалежний культурологічний часопис. – 2002. - № 25. – С. 11-28.
19. Дашкевич Я. Терором по тероризмові // Універсум . – 2002. – № 1–2. – С. 16–22.
20. Декларация дополняющая декларацию о мерах по ликвидации Международного терроризма 1994 года // Действующее Международное право. – М.: МНИМП, 1997 В 2-х т. – т. 2 – С. 353-365.
21. Декларация о мерах по ликвидации международного терроризма // Действующее международное право. – М.: МНИМП., 1997 В 2-х т. – т. 2. – С. 341-353.
22. Дорошенко А. Терор і тероризм // Політика і час. – 1997. – № 8–9. – С. 14–21.
23. Ємельянов В. Об'єкт тероризму: його ознаки // Право України. – 1999. – № 11 – С. 104–106.
24. Емельянов В. Проблемы уголовно-правовой борьбы с терроризмом // Государство и право. – 2000. - № 3. – С. 84-92.
25. Ємельянов В. Терористичний акт і акт тероризму // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 3. – С. 166–171.
26. Жаринов К. Тероризм и терористы: Ист. справочник // Под общ. ред. А. Е. Тараса . – Мн: Харвест, 1999. – 606 с. – “Коммандос”.
27. Закон України „ Про боротьбу з тероризмом” від 20 березня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 25.
28. Змеевский А. Международное право и борьба с терроризмом // Международная жизнь. – 2005. - № 7-8. – С. 162-167.
29. Змеевский А., Тарабрин В. Тероризм. Нужны скоординированные усилия мирового сообщества // Международная жизнь. – 1996. – № 4. – С. 12–17.
30. Івченко В. Жорстокий. Кривавий. Багатоликий. Таким постає перед цивілізованим світом міжнародний тероризм // Політика і час.– 2000.– № 1 – 2. – С. 63–70.
31. Історія України: Курс лекцій. – К., 1991. – 659 с.
32. Известные теракты / Авторы – сост. Д.В.Нестерова, А.В.Нестерова, О.В.Шумахер. – М.: Вече, 2003. – 384 с.
33. Искендеров А. Российская монархия, реформы и революция // Вопросы истории. – 1993. – № 3. – С. 87–109.
34. История СССР. С древнейших времен до наших дней в двух сериях в двенадцати томах / под. ред. В.А.Рыбакова. – М., 1969. – т.6. – 731с.
35. Кива А. Федоров В. Анатомия терроризма // Общественные науки и современность. – 2003. – № 1. – С. 130–143.
36. Кметик В. Тероризм: де – факто і де – юре // Політика і культура. – 2002 . – № 41 (172). – С. 20–21.

37. Конвенция о борьбе с незаконным захватом воздушных судов // Действующее Международное право. – М.МНИМП, 1997 В 2-х т. – т.1. – С. 181-194.
38. Косачев К. Международное право в борьбе с ядерным терроризмом // Международная жизнь. – 2003. - № 9-10. – С. 157-171.
39. Кожушко Е. Современный терроризм: Анализ основных направлений / Под общ. ред. А. Е. Тараса. – Мн.: Харвест, 2000. – 448 с.
40. Кримінальний Кодекс України. Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25 – 26.
41. Кудрявцев В. Предупреждение терроризма // Общественные науки и современность. – 2004. – № 1. – С. 89–95.
42. Культ терору // Людина і світ. – 2001. – № 8. – С. 21–23.
43. Куценко Г. Дещо про джерела тероризму // Українське слово. – 2002. – № 6 - С. 5.
44. Лакер У. Витоки // Незалежний культурологічний часопис. – 2002.– № 25. – С. 6–26.
45. Лібіг М. Стратегічний контекст сучасного іррегулярного ведення воєн // Незалежний культурологічний часопис. – 2002. - № 25. – С. 66-69.
46. Ліпкан В. Щодо поняття тероризму // Право України. – 2000. – № 7.– С. 66–69.
47. Лукабо Р., Фукуа Г.Е., Кенджемі Д.П., Ковальські К. Тероризм: психологічні і політичні аспекти // Незалежний культурологічний часопис. – 2002. - № 25. – С. 12-23.
48. Луков В. Новые особенности ядерного терроризма // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 3. – С. 12–23.
49. Мальшева Д. После “черного вторника”: ислам и терроризм в России и СНГ // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 3. – С. 55–57.
50. Манфред А.З. Три портрета эпохи Великой французской революции.– М.: Мысль, – 1989. – 430 с.
51. Мартинов А. Виклик з боку терористів // Політика і час. – 2001. – № 10. – С. 23–30.
52. Марченко Ю. На тлі ціннісної кризи . Тероризм: анатомія витоків // Політика і час. – 2003. - № 12. – С. 61–66.
53. Марченко Ю. Правові засади антитерористичної діяльності // Людина і політика. – 2004. – № 4. – С. 133–140.
54. Международное сотрудничество в борьбе с терроризмом // Международная жизнь. – 2001. - № 3. – С. 71-110.
55. Международная Конвенция о борьбе с захватом заложников // Действующее Международное право. – М.МНИМП, 1997 В 2-х т. – т. 1. – С. 194-207

56. Міжнародна Конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 15 грудня 1997 року.
57. Мирский Г. Дракон встает на дыбы (о международном терроризме) // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 3. – С. 36–46.
58. Мороз Р.И. Международный терроризм: организационная структура и коммуникативная стратегия // Вестник МГУ . Серия 12 . политические науки. – 2004. – № 5. – С. 62–72.
59. Назарбаєв Н. Критичне десятиріччя. – Львів, 2003. – 207 с.
60. Невгод В. Терор у ретроспективі // Наука і суспільство . – 2003 . – № 9 – 10. – С. 42–45.
61. Нетаньяху Б. Война с терроризмом: Как демократии могут нанести поражение сети международного терроризма / Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2002. – 207 с.
62. Новикова Г.В. Сильная стратегия слабых. Террор в конце XX века // ПОЛИС. – 2000. – № 1. – С. 169–172.
63. Ольшанский Д.В. Психология террора. – Екатеринбург: Деловая книга, М.: Академический Проект, ОППЛ, 2002. – 320 с.
64. Остроухов В. Проблеми розуміння та історико-філософської інтерпретації феноменів „терор” і „тероризм” // Незалежний культурологічний часопис. – 2002. - № 25. – С. 30-55.
65. Паин Е.А. Социальная природа экстремизма и терроризма // Общественные науки и современность. – 2002. – № 4. – С. 113–124.
66. Перга Т. Екологічний тероризм // Політика і час. – 2002 . – № 12 . – С. 46–50.
67. Петров К.Е. Структура концепта “терроризм” // ПОЛИС. – 2003. – № 4. – С. 130–141.
68. Политология. Учебное пособие для вузов. Составитель и ответственный редактор Радугин А.А. – Москва, 1997. – 224 с.
69. Про загрозу міжнародного релігійного тероризму // Людина і світ.– 2001. – № 11–12. – С. 15–17.
70. Раззаков Ф. Век террора. – М: Изд – во ЭКСМО, 2003. – 480 с., илл.
71. Редько М. Зовнішня підтримка сучасного тероризму // Людина і політика. – 2004. - № 3. – С. 137-146.
72. Романов П.В., Щепланова В.В., Ярская – Смирнова Е.Р. Женщины–террористки в интерпретативных моделях российских СМИ (Дискурс–анализ газетных публикаций) // ПОЛИС. – 2003. – № 6. – С. 144–154.
73. Рыбаков В. К вопросу о терроризме или две стороны одной медали // Мировая экономика и международные отношения. – 2002.– №3.–С.50–52.
74. Сатановский Е. Глобализация терроризма и ее последствия // Международная жизнь. – 2001. – № 9–10. – С. 17–25.

75. Сафонов А. Необходима глобальная система противодействия терроризму // Международная жизнь. – 2003. – № 1. – С. 34–42.
76. Свідзинський А. Між буттям і небуттям // Розбудова держави. – 2002. – № 7–12. – С. 11–25.
77. Семиноженко В. В нову еру міжнародних відносин. Тероризм: сучасні гуманітарні виклики та відповіді // Політика і час. – 2001. – № 11. – С. 3–7.
78. Сєвекіна О. Маховик „боротьби з тероризмом”. Консультативна система внутрішньої безпеки США – кордон на шляху критики „анти терористичної боротьби” // Політика і час. – 2002. - № 7. – С. 64-67.
79. Телешун С. Сучасний тероризм – українські реалії // Політичний менеджмент. – 2005. – № 1. – С. 163–169.
80. Токарев М. Тайные общества смерти. Очерки истории террористических организаций. – М.: ОЛМА-ПРЕСС Образование, 2005. – 381 с.: илл. – (Досье).
81. Токаревський Г. Під маскою „борців за свободу”. Терористичні угруповання ІРА та ЕТА // Політика і час. – 2002. - № 5. – С. 72-79.
82. Токаревський Г. „Собаки пекла” повертаються // Політичний менеджмент. – 2003. - № 1. – С. 128-135.
83. Требін М. Зомбування страхом. Тероризм як форма політичної комунікації // Віче. – 2003. - № 1. – С. 31–37.
84. Требін М. Обличчя тероризму // Людина і політика. – 2003. – № 1.– С. 102–117.
85. Требин М. Терроризм в XXI веке / М.П.Требин. – Мн.: Харвест, 2003. – 816 с.
86. Требін М. Тероризм: спроба проникнення в сутність // Людина і політика. – 2002. – № 4. – С – 123–136.
87. Требін М. Цивілізація у боротьбі з тероризмом: успіхи, невдачі та перспективи // Нова політика. – 2000. – № 4. – С. 59–66.
88. Умнов А. Талибы и террористы – не одно и то же // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 3. – С. 53–54.
89. Успенский Н., Вдовиченко Л. Угроза каждой стране, всему мировому сообществу // Международная жизнь. – 2001. – № 12. – С. 46–53.
90. Устинов В. Международный опыт борьбы с терроризмом: стандарты и практика. – М.: ООО Издательство “Юрлит – информ”, 2002. – 560 с.
91. Федоров Ю. Глобальная паутина террора // Международная жизнь.– 2003. – № 3. – С. 50–59.
92. Формируется новая философия отторжения терроризма. Беседа с первым заместителем министра иностранных дел России В.И. Трубниковым // Международная жизнь. – 2003. - № 9-10. – С. 18-27.
93. Френк Дж. Сіллуффо та Д. Ренкін. Боротьба з тероризмом // НАТО Ревю. – 2001/2002. – зима. – С. 12-15.

94. Хоффман Б. Терроризм – взгляд изнутри = Inside terrorism / Брюс Хоффман; [Пер. с англ. Е.Сажина] – М.: Ультра. Культура, 2003. – 264 с., илл.
95. Черкасова Е. Страна басков: терроризм или борьба за самоопределение // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 10. – С. 77–86.
96. Швец Д. Международный терроризм: информационный аспект // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 9. – С. 17–22.
97. Шестаков В. Террор – мировая война. – М.: ОЛМА – ПРЕСС Образование, 2003. – 320 с.
98. Яковенко А. Могут ли СМИ помочь в борьбе с терроризмом // Международная жизнь. – 2005. - № 7-8. – С. 145-152.
99. Яцько А. Онтологія насильства: терор і тероризм // Визвольний шлях. – 1998. – кн. 10 жовт. – С. 1170–1178.
100. Яцько А. Тероризм як форма політичної боротьби // Політика і час.– 2002. – № 1. – С. 68–77.

Навчально-методичне видання

Гиря Володимир Іванович

**МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ТА ПРОТИДІЯ ЙОГО
ПРОЯВАМ: НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

Навчально-методична серія «КАФЕДРА»

Г 51

Гиря В.І. Міжнародний тероризм та протидія його проявам: навчально-методичні рекомендації (для студентів спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування). Навчально-методична серія «КАФЕДРА»; [Ужгород. нац. ун-т; ф-т суп. наук; Кафедра політології і державного управління). Ужгород, 2020. 28 с.

УДК 323.28 (076)+

У даному виданні містяться навчально-методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Наводиться мета, завдання, зміст дисципліни; плани практичних (семінарських) занять; вказані методичні рекомендації з підготовки індивідуальної роботи студента; опубліковані перелік питань для підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рекомендовані джерела інформації з курсу.